

Återrapportering av
regeringsuppdrag att medverka i
genomförandet av Europeiska
unionens strategi för
Östersjöregionen
För verksamhetsår 2021

Dnr Ä 2016-000088

Uppdrag att medverka i genomförandet av Europeiska unionens strategi för Östersjöregionen, N2016/00258/FF

Beslutet att godkänna denna delrapport har fattats av tf. biträdande avdelningschef Ingrid Arltoft Henriksson. Handläggningen har gjorts av och Ulrika Åberg.

Östersund, 17 januari 2022

Ingrid Arltoft Henriksson

Ulrika Åberg

Innehåll

1	Sammanfattning	5
2	Vårt arbete bidrar till en mer hållbar utveckling i	4
	Östersjöregionen	4
2.1	Europeiska regionala utvecklingsfonden - ERUF.....	4
2.1.1	Transnationell komponent – TNK.....	5
	För ett redan ett godkänt och pågående regionalfondsprojekt finns det möjlighet att ansöka om ett tilläggsprojekt, en så kallad transnationell komponent. Tilläggsprojektet ska bidra till Östersjöstrategins genomförande och mål. Samarbetet som utökas till att inkludera en partner från något av de övriga sju östersjöländerna, ska syfta till att lösa för länderna gemensamma utmaningar.....	5
2.1.2	Kunskapsnod för Interreg	5
2.1.3	Sub- och övervakningskommittén för Östersjöprogrammet	5
2.2	Förbättra Östersjöregionens globala konkurrenskraft.....	6
2.2.1	Regional Exportsamverkan	6
2.2.2	Baltic Industrial Symbiosis (BIS)	6
3	Avslutande reflektioner.....	8
3.1	Arbetet med strategin är en delmängd av myndighetens ordinarie arbete	8
3.2	Spelar strategin någon roll för den hållbara utvecklingen i Östersjöregionen?.....	8

1 Sammanfattning

Tillväxtverkets uppdrag att medverka i genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen pågår 2016–2020. Under 2020 fick Tillväxtverket beslut om en ett-årig förlängning av uppdraget och i denna rapport redogör vi för vårt arbete om att bidra till implementeringen av EU:s strategi för Östersjöregionen under verksamhetsår 2021.

Vi anger några specifika insatser som genomförts under 2021, vilka övriga aktörer vi samverkat med samt belyser hur myndigheten verkat för en hållbar utveckling i Östersjöområdet. Vi beskriver även den samverkan som vi bedrivit med andra aktörer inom ramen för strategin.

Vi konstaterar att uppdraget ger Tillväxtverket ett relevant internationellt nätverk med nytta exempelvis i form av gemensamma insatser för företag och insatser för EU-finansiering av samarbetsprojekt.

2 Vårt arbete bidrar till en mer hållbar utveckling i Östersjöregionen

Tillväxtverkets uppdrag är att verka för en hållbar tillväxt och konkurrenskraftiga företag i alla delar av Sverige. Genom en bred palett av insatser stärker vi företag och regioner. Vi erbjuder kunskap, nätverk och finansiering. Det ger direkt nytta till företag och regioner, och också förutsättningar för dem att möta framtidens utmaningar.¹

Alla våra insatser som på ett eller annat sätt syftar till att stärka den hållbara utvecklingen genererar lärdomar och erfarenheter som vi på myndigheten tar med oss vidare i arbetet med strategin.

De insatser vi gör genomförs oftast i samverkan med andra; näringslivsfrämjande aktörer myndigheter och organisationer och här vill vi särskilt framhålla Svenska Institutet och Föreningen Norden. Under året har vi tillsammans med dem fortsatt de tematiska seminarier som vi påbörjade under 2020 och som syftar till att föra samman olika aktörer utifrån några olika valda politikområden samt visa på hur fonderna kan komplettera varandra när det gäller Östersjöstrategin. Deltagare har varit bland annat myndigheter, regioner, föreningar, nätverk och andra aktörer som varit intresserade av finansieringsmöjligheterna.

2.1 Europeiska regionala utvecklingsfonden - ERUF

Vi vill särskilt framhålla de insatser vi gör inom ramen för vårt uppdrag som förvaltande myndighet för den europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF). Genom att förvalta och fördela pengar ur fonden (ERUF) med syftet att stödja projekt som verkar för tillväxt och sysselsättning har vi bidragit och bidrar fortfarande direkt och indirekt till en hållbar utveckling i Östersjöregionen.

Det finns tydliga synergier mellan regeringsuppdraget om Östersjöstrategin och regeringsuppdraget att förvalta programmen för europeiska regionala utvecklingsfonden. De nio programmen innehåller tydliga insatser som har bäring på målen i Östersjöstrategin och uppmuntrar gränsöverskridande samarbete mellan organisationer i olika regioner och länder runt Östersjön.

Under 2021 har en stor del av arbetet bestått i att förbereda inför kommande programperiod, ett arbete som påbörjades under 2020.

¹ <https://tillvaxtverket.se/om-tillvaxtverket.html>

Tillväxtverket deltar i det så kallade "MA-nätverket" (managing authorities) som omfattar övriga förvaltande myndigheter för Östersjölänerna. Arbetet i nätverket har under året handlat om struktur och innehåll för de operativa ERUF-programmen för kommande programperiod.

2.1.1 Transnationell komponent – TNK

För ett redan ett godkänt och pågående regionalfondsprojekt finns det möjlighet att ansöka om ett tilläggsprojekt, en så kallad transnationell komponent. Tilläggsprojektet ska bidra till Östersjöstrategins genomförande och mål. Samarbetet som utökas till att inkludera en partner från något av de övriga sju östersjölänerna, ska syfta till att lösa för länderna gemensamma utmaningar.

Totalt har det under nuvarande programperiod blivit beviljade åtta TNK-initiativ.

2.1.2 Kunskapsnod för Interreg

Tillväxtverket har i uppdrag att svara för information om genomförandet av programmen för territoriellt samarbete (Interreg) i Sverige. I likhet med det nationella och de regionala ERUF-programmen är EU:s strategi för Östersjöregionen inkluderad i programbeskrivningarna för Östersjöregionens Interreg-program. Strategin utgör ett urvalskriterium inom programmen för 2014–2020. Interreg är det vanligaste verktyget för att finansiera insatser inom strategin enligt de sammanställningar som Tillväxtverket gjort över genomförandet i Sverige. Vi deltar därför på möten som anordnas inom ramen för Östersjöstrategin, exempelvis av Föreningen Norden och Svenska Institutet, för att informera om möjligheter inom Interreg. Eufonder.se används som främsta kanal för att informera om Interreg i Sverige och de möjligheter till finansiering som finns. Tillväxtverket har under året även aktivt deltagit i programmeringsarbetet för Interreg Östersjöprogrammet och Interreg Södra Östersjöprogrammet, där kunskaper från genomförandet av Östersjöstrategin inkluderats.

2.1.3 Sub- och övervakningskommittén för Östersjöprogrammet

Tillväxtverket har under 2021 aktivt deltagit i programmeringsarbetet för Interreg Östersjöprogrammet 2021–2027 (Interreg Baltic Sea Region). Det har framförallt skett genom deltagande i Joint Programming Committee (JPC)- och i Övervakningskommittéarbetet samt genom koordinering av Subkommittén för Östersjöprogrammet tillsammans med Sveriges Kommuner och Regioner (SKR).

Tillväxtverket har under året haft löpande kontakt med Subkommittén för Östersjöprogrammet bland annat fört fram synpunkter avseende kommande program från kommittén till förvaltande myndighet och till programsekretariatet (Rostock, Tyskland).

Det kommande Östersjöprogrammet 2021–2027 planeras att aktivt bidra till Östersjöstrategins genomförande genom exempelvis finansiering till policy area co-ordinators (PAC) för Östersjöprogrammet, till Baltic Sea Strategy Point och till årliga Östersjöstrategiforum.

2.2 Förbättra Östersjöregionens globala konkurrenskraft

För att Sverige även fortsättningsvis efter pandemin ska vara en konkurrenskraftig ekonomi med ett livskraftigt näringsliv behöver företag och regioner fortsätta utveckla sin internationaliseringsgrad.

Under 2021 genomförde vi en rad insatser som haft som särskilt fokus att bidra till att skapa hållbar tillväxt. Vi har arbetat för att minska näringslivets miljöpåverkan, belyst miljöfrågors påverkan på näringslivets konkurrenskraft samt försökt ta vara på de affärsmöjligheter som finns inom miljöområdet. Vi har arbetat för att utveckla och sprida lösningar på sociala utmaningar samt för att skapa ett företagsklimat och ett främjandesystem som är öppet för en mångfald av företagare, företagsformer och affärsmodeller.

Här kan vi bland annat nämna det stöd och bollplank som myndigheten utgör till Näringsdepartementet gällande Östersjösamarbetet inom turism. Områdets handlingsplan omfattar aktivitetsområdena Transnationell turismutveckling i gles- och landsbygder, Investeringar i människor, kompetens och teknologi samt Främjande av hållbart nyttjande av kulturarv och naturresurser i turistdestinationer.

2.2.1 Regional Exportsamverkan

Tillväxtverket har sedan 2016 årligen fått uppdraget att först inrätta och senare samordna regional exportsamverkan (RES) tillsammans med regionalt utvecklingsansvariga, Almi, Business Sweden, Enterprise Europe Network och Exportkreditnämnden. Idag finns etablerad samverkan i samtliga 21 regioner som säkerställer ett samlat och tillgängligt erbjudande till företag i hela Sverige. Syftet är att underlätta för små och medelstora företag att hitta rätt aktör med sina frågor och utmaningar, både i direktkontakt och digitalt. Östersjöländerna är etablerade exportmarknader för Sverige idag. Tyskland och Norge är störst exportländer gällande varuexport.

2.2.2 Baltic Industrial Symbiosis (BIS)

Projektet Baltic Industrial Symbiosis (BIS) samordnas av Symbiosis Center Denmark i Kalundborg, Danmark. Det är ett projekt som delfinansieras av Interreg Östersjöprogram. Partners från Danmark, Finland, Norge, Polen, Ryssland och Sverige medverkar. Sverige representeras av Paper Province,

Linköpings universitet och Tillväxtverket. Projektet har flera kopplingar till Smart specialisering, arbetet inom delegationen för cirkulär ekonomi och Tillväxtverkets arbete med Smart industri med fokus på digitalisering och hållbar produktion.

BIS har som syfte att skapa kunskap och kapacitet hos innovationsaktörer runt Östersjön för att stödja och påskynda utvecklingen av industriell symbios² och därmed även utveckling av små-och medelstora företag (SMF) genom ökad kostnadseffektivitet inom produktion.

Projektet har skapat nya affärsmöjligheter och byggt upp kapacitet bland utövarna så att de bättre kan stödja företag så att dom kan dra nytta av industriella symbiosinsatser. Projektet har dessutom tagit fram ett executive training program som kommer att gynna de regioner som genomför industriella symbiosinsatser, och det kommer att stödja fler regioner och länder att fortsätta sådana ansträngningar som en del av sina strategier för smart specialisering. Det är viktigt att arbetet fortsätter med att inspirera fler kommuner och regioner i hela Östersjöregionen att bedriva industriell symbios.

² Industriell symbios är en av flera lösningar på de globala hållbarhetsutmaningarna och samhällets resiliens.

3 Avslutande reflektioner

Uppdraget att bidra till implementeringen av EU's strategi för Östersjöregionen ger Tillväxtverket ett relevant internationellt nätverk med nytta exempelvis i form av gemensamma insatser för företag och insatser för EU-finansiering av samarbetsprojekt.

Strategin ger ett policyramverk till gränsöverskridande samarbete och ett politiskt åtagande från EU- länderna i närområdet. Tillsammans med prioriteringen av internationellt samarbete³ i den regionala utvecklingspolitiken ger det ökad tyngd åt vikten av det gränsöverskridande perspektivet.

3.1 Arbetet med strategin är en delmängd av myndighetens ordinarie arbete

Det är dock svårt att särskilja insatser för strategin från insatser som är ordinarie verksamhetsuppdrag. Merparten av de insatser vi utför går i linje med strategins mål – och delmål. Vi befinner oss precis som många andra myndigheter i en tillvaro där behovet av samordning, komplementaritet mellan olika uppdrag och strategier är stort.

3.2 Spelar strategin någon roll för den hållbara utvecklingen i Östersjöregionen?

Som vi angett i tidigare rapporter anser Tillväxtverket att det finns skäl att undersöka hur effektivt strategin hanterar utmaningarna i Östersjöregionen och vilka resultat den kan anses bidra till i sin nuvarande form.

Tillväxtverket menar att de ramar som strategin bygger på återfinns i de operativa EU-programmen. Den vanligaste finansieringsformen för strategins genomförande är gränsöverskridande samarbeten, Interreg. Utformning och genomförande av Interreg har därför mycket stor betydelse för hur väl strategins målsättningar uppnås.

En utmaning som inte är begränsad till implementeringen av strategin utan som präglar hela systemet med EU:s finansieringsverktyg generellt, är normen att projektiden endast ska löpa över tre år. Det försvårar för organisationerna att på den tiden nå långsiktiga och hållbara resultat samt försvårar även för projektverksamhet att integreras i ordinarie verksamhet. Det hämmar i stort strategins måluppfyllnad.

Hur arbetet med strategin faller ut under den kommande programperioden beror därför i stor grad på om och hur programmen utformas i linje med

³ <https://www.regeringen.se/contentassets/98919a0ca0f1427491a3eef22a7d177c/en-nationell-strategi-for-hallbar-regional-tillvaxt-och-attraktionskraft-20152020.pdf>

strategins mål. Skrivningarna i förordningsförslagen för programperioden 2021 – 2027 ger för handen att de makroregionala strategierna kommer att få betydelse för programmets utformning, inklusive ökad anpassning mellan finansiering och prioriteringar för de makroregionala strategierna. För att få full utväxling av de möjligheter som ges inom ramen för programmen måste det dessutom finnas resurser för svenska aktörer att medfinansiera de mest angelägna satsningarna i en kommande programperiod.